

Grundlæggende undervisningsmateriale

- til inspiration

Tidlig opsporing af demens i omsorgsarbejdet

44783

Udviklet af:
Else Marie Sølgaard
Skolen i Hammer Bakker
Viren 15
9310 Vodskov
Tlf.: 96 33 67 00

Tidlig opsporing af demens i omsorgsarbejdet

Grundlæggende undervisningsmateriale

1. Uddannelsesmålets sammenhæng til FKB/TAK

”Tidlig opsporing af demens i omsorgsarbejdet” hører til i den fælles kompetencebeskrivelse nr. 2692, Omsorg, sygepleje og pædagogiske arbejder. FKB kan findes på <http://2004.efteruddannelse.dk>.

Uddannelsesmålet er relevant for nogle af målgrupperne i FKB ’en, og er primært målrettet social – og sundhedshjælpere og deltagere med tilsvarende kompetencer, der beskæftiger sig med ældre i eget hjem.

Uddannelsen kan også være relevant for andre persongrupper, der i dagligdagen har en vis kontakt til personer med demens, f.eks. servicemedarbejdere, ejendomsfunktionærer, taxachauffører, pedeller, portører m.fl.

Arbejdsfunktioner

Personale, der arbejder i hjemmeplejen, vil i forbindelse med deres arbejdsopgaver indenfor hjemmehjælpsområdet, have gode muligheder for at iagttage og opspore begyndende tegn på demens gennem kommunikationen og i samværet med borgeren. Personalet kan gennem øget viden og fokus på det opsporende og forebyggende sundhedsarbejde som frontpersoner medvirke til, at der igangsættes en nærmere udredning med henblik på, at der stilles en lægelig diagnose. For at borgeren efterfølgende kan få den optimale støtte, omsorg og behandling er det væsentligt at såvel borgeren, de pårørende som personalet tidligt erkender, hvad borgeren fejler. Den tidlige indsats kan være med til at forhale et progressivt sygdomsforløb ved, at de tilbud, der findes i samfundet, kan komme borgeren til gode. Da personalet typisk arbejder alene hos borgeren, er det væsentligt at have kendskab til mulighederne i det tværfaglige samarbejde.

Uddannelsesmålet er relateret til flere TAK ’er i FKB ’en og skal kvalificere deltagerne inden for følgende:

1. Det pædagogiske samarbejde
2. Omsorgs – og sygeplejefagligt arbejde
3. Kommunikation og samarbejde i omsorg og pleje

Ad1) I forhold til ”Det pædagogiske samarbejde” med borgeren med en mulig demens, arbejder deltageren ud fra forvaltningslovens regler om f.eks. samtykke og tavshedspligt. Det er også væsentligt at inddrage kendskabet til hele borgerens kulturelle baggrund og livsanskuelse, samt integritet og livshistorie, så borgeren kan opleve et ligeværdigt samspil. Deltageren arbejder ud fra en aktiverende tankegang, der forebygger en yderligere forværring af tilstanden og bibringer borgeren støtte til overblik og organisering af hverdagen. Det væsentlige i det pædagogiske samvær med borgeren er, at han opnår forståelse for, at der er tegn på begyndende demens, og at deltageren derfor har kendskab til, hvordan det tværfaglige samarbejde og videre forløb foregår for at få stillet en demens diagnose.

Tidlig opsporing af demens i omsorgsarbejdet

Grundlæggende undervisningsmateriale

Ad 2) I forhold til ”Omsorgs – og sygeplejefagligt arbejde” vil deltageren især skulle bruge sine observerende evner, og nøje lægge mærke til de begyndende tegn på en demens. Som frontperson kommer deltageren i mange forskellige hjem, og møder mange ældre borgere. Statistisk ses, at der med tiltagende alder er, en voldsom stigende andel af demens tilfælde. Der er ca. 1 % af de +65 årige, som har demens, mens der er ca. 30 % af de +90 årige, der er demente. En tidlig opsporing og hermed muligheden for en bedre indsats på flere fronter - ikke mindst omsorgsmæssigt og lægeligt ved at der stilles en diagnose - vil give borgeren med demens en bedre livskvalitet.

Ad 3) I forhold til ”Kommunikation og samarbejde i omsorg og pleje” vil deltageren i det opsporende og sundhedsfremmende arbejde hos borgeren, skulle bruge sin viden om arbejdspladsens samfundsmæssige opgave, ved netop at have fokus på opsporing af demens. Ved en tidlig indsats og gennem information til borgeren og de pårørende om gode samværsformer og hensigtsmæssig kommunikation kan borgeren støttes af sit netværk i dagligdagen.

Deltagerforudsætninger

Det kan forventes, at deltagerens forudsætninger stammer fra grunduddannelsen til Social- og sundhedshjælper. Desuden har deltageren nogen erfaring med samarbejdet med borgere med demens, og har udført praktiske såvel som omsorgsmæssige opgaver hos disse borgere.

I mange kommuner er der særlige botilbud til borgere med svær demens i form af Leve - bo miljøer og skærmede enheder, hvor det forventes at personalet har en større viden og erfaring om demens.

Denne uddannelse henvender sig særligt til personale, der arbejder i borgerens eget hjem.

Også andre faggrupper, der møder personer med demens i dagligdagen, kan opnå øget handle kompetence ved at deltage i uddannelsen. Her tænkes på grupper som ikke direkte deltager i omsorgsarbejdet hos borgeren, men som har en mere perifer kontakt, f.eks. taxachauffører, viceværter i større boligområder, pedeller og portører.

Struktur

Forud for denne uddannelse kan det være relevant at have deltaget i følgende uddannelser:

- 42646 Forebyggelse og sundhedsfremme

Tidlig opsporing af demens i omsorgsarbejdet

Grundlæggende undervisningsmateriale

- 42679 Arbejdet med ældre i eget hjem
- 42632 Magt, omsorg og selvbestemmelse
- 42678 Aktivering og sygdomsforebyggelse hos ældre

Efter kurset kan følgende uddannelser anbefales:

- 42677 De almindeligst forekommende sygdomme hos ældre
- 44353 Samarbejdet med ældre om sunde kostvaner
- 44327 Omsorg for personer med demens
- 42673 Personer med demens, sygdomskendskab
- 42674 Personer med demens, aktivitet og livskvalitet
- 44331 Medvirken ved lægemiddelbrug i omsorgsarbejdet
- 44320 Kontaktperson i omsorg og sygepleje

De tre uddannelsesforløb, som er markeret med fed skrift, skal ses som forløb, hvor kompleksiteten gradvist progredierer i forhold til viden, holdninger, færdigheder og handlinger i demensomsorgen.

2. Ideer til tilrettelæggelse

Mål for uddannelsen:

Deltageren kan udfra kendskab til de tidligste advarselssignaler ved begyndende demens medvirke til, at der igangsættes en tidlig indsats, ved at deltageren kan videreformidle sine observationer og indgå i en tværfaglig dialog med relevante samarbejdspartnere m.h.p. , at der foretages en demensudredning.

Endvidere kan deltageren udfra et kendskab til symptomer på demens og tilstande, der kan forveksles med demens medvirke i et sundhedsfremmende og forebyggende arbejde f.eks. i forhold til væskemangel, nedtrykthed og forvirringstilstande.

Deltageren kan i samspillet med personen med demens og de pårørende kommunikere og samarbejde med respekt for personens integritet og livskvalitet.

Tidlig opsporing af demens i omsorgsarbejdet

Grundlæggende undervisningsmateriale

A. Planlægningsfasen

For at sikre en praksisnær kompetenceudvikling foreslår jeg, at deltagerens forudsætninger og forventninger om muligt afdækkes før detailplanlægning af forløbet. Der kan udsendes et spørgeskema med f.eks. følgende spørgsmål:

- Hvad er din uddannelsesmæssige baggrund?
- Hvor lang tid har du arbejdet i hjemmeplejen?
- Hvad er din erfaring i forhold til arbejdet med borgeren med demens?
- Hvor ofte har du opgaver hos en borger med demens? Hver dag? Hver uge? Hver måned?
- Hvad er dit mål med at deltage i uddannelsen ”Tidlig opsporing af demens i omsorgsarbejdet”?
- Har du overvejet, hvilke aktuelle problemstillinger fra egen praksis, du kunne tænke dig at fordybe dig i under kursusforløbet?
- Har I litteratur om demens på din arbejdsplads? I givet fald hvilke bøger?
- Hvilke forventninger har din arbejdsplads til din deltagelse i dette forløb?

Er der tale om et uddannelsesforløb for en gruppe medarbejdere fra samme arbejdsplads, kan uddannelsen målrettes arbejdspladsens særlige behov. Når kursisternes og arbejdspladsens behov er afdækket, tilrettelægges forløbet under hensyn til uddannelsens mål og rammer.

Hver deltager får inden start tilsendt målene, et program for forløbet, en kortere artikel til inspiration, samt anbefalinger på litteratur, som kan læses inden kursusstart. Min anbefaling vil være, at bruge Alzheimer foreningens hjemmeside (www.alzheimer.dk), og finde én af de beskrivelser, som pårørende har skrevet.

Ved at tilrettelægge uddannelsen med delvis deltagerstyring, og inddrage erfaringer og selvoplevede problemstillinger, tages der hensyn til, at det er voksne deltagere.

Knud Illeris siger bl.a. om voksnes læring:

- Voksne lærer det de vil lære, og det der er meningsfyldt for dem at lære
- Voksne trækker i deres læring på de ressourcer de har

Tidlig opsporing af demens i omsorgsarbejdet

Grundlæggende undervisningsmateriale

- Voksne tager det ansvar for deres læring, de er interesserede i at tage, hvis de kan komme til at tage det.

(Læring, - aktuel læringsteori i spændingsfeltet mellem Piaget, Freud og Marx, side 174, Roskilde Universitets Forlag, 2001)

B. Gennemførelsesfasen

Da der findes tre andre EPOS efteruddannelser, hvor demens er omdrejningspunktet, er det vigtigt hele tiden at have øje for målene med denne uddannelse, som især er opsporing og tidlige tegn på demens. Desuden er der fokus på en sundhedsfremmende og forebyggende indsats i demensomsorgen.

Jeg vil foreslå at uddannelsen veksler mellem læreroplæg, gruppearbejde og plenumdiskussioner. Der kan vises film, cd rom/ dvd som dels illustrerer forskellige problematikker, og dels kan bruges som diskussionsoplæg (se forslag på litteraturlisten).

Der kan tilrettelægges med et ½ dags studiebesøg (praksisforlagt undervisning) på egen arbejdsplads, hvor opgaven kan være at beskrive en borgers begyndende demenssymptomer, samt videregive og diskutere disse med stedets tilknyttede demenskoordinator.

Alternativt kan deltagerne i mindre grupper på selve kursusstedet reflektere over en borgers situation. Deltageren beskriver borgerens begyndende demenssymptomer, adfærd m.v., og underviseren og gruppen kan være kritiske sparringspartnere for deltageren og hinanden. (Se nærmere under punktet Undervisningsmaterialer og opgaver).

Jeg foreslår følgende 4 temaer, som uddannelsens fokus:

Tema 1.

Tidlig opsporing af demens og det tværfaglige samarbejde

Tema 2.

Symptomer på demens og tilstande der kan forveksles med demens

Tema 3.

Sundhedsfremmende og forebyggende handlinger

Tema 4.

Samspillet med personen med demens og de pårørende

Tidlig opsporing af demens i omsorgsarbejdet

Grundlæggende undervisningsmateriale

Tema 1:

Tidlig opsporing af demens og det tværfaglige samarbejde

(Fokus på målet: Deltageren kan ud fra kendskab til de tidlige advarselssignaler ved begyndende demens medvirke til, at der igangsættes en tidlig indsats, ved at deltageren kan videreformidle sine observationer og indgå i en tværfaglig dialog med relevante samarbejdspartnere med henblik på, at der foretages en demensudredning)

Forslag til emner:

- Tidlige tegn på demens
  - o 10 advarsels signaler ved begyndende demens
- Er det aldersforandringer, stress eller begyndende tegn på demens?
  - o Hvad er normale aldersforandringer?
  - o Hvordan viser stress sig?
  - o Hvor er der forskel og hvor er der lighedspunkter?
- Hvad er vigtige observationer i mit arbejde m.h.p. en tidlig opsporing?
  - o Er der intellektuelle tegn på demens?
  - o Er der adfærdsmæssige tegn på demens?
  - o Er der sociale tegn på demens?
  - o Er der fysiske tegn på demens?
  - o Er der psykiske tegn på demens?
  - o Hvilke ressourcer har borgeren?
    - veludviklet mestringssevne og lang livserfaring
    - visdom og kundskab om livet
    - sejhed og udholdenhed
- Hvordan får jeg en kvalificeret dialog med mine nærmeste tværfaglige samarbejdspartnere?
  - o Hvordan dokumenterer jeg mine observationer?
  - o Hvordan foregår dialogen med de tværfaglige parter?
- Hvordan er indsatsen i forhold til opsporing, diagnosticering m.v. organiseret i den enkelte kommune /region?
  - o Hvem er de andre professionelle samarbejdspartnere?
  - o Hvordan er kommunens / regionens organisation og strategi på demensområdet?
- Hvordan foregår demensudredningen konkret?
  - o Hvad er kort fortalt de væsentligste undersøgelser, prøver og test, som foretages af lægen, demenskoordinatoren og evt. andre?

Tidlig opsporing af demens i omsorgsarbejdet

Grundlæggende undervisningsmateriale

- Hvorfor er det vigtigt med en tidlig diagnose og indsats?
  - o at sikre at symptomerne på demens ikke skyldes en anden sygdom
  - o at forhale et progressivt sygdomsforløb ved at borgerne får den rette behandling
  - o at give en optimal støtte og omsorg samt vejledning om tilbud i samfundet som kan komme borgeren til gode
  - o at støtte borgeren i at erkende, at der er noget galt
  - o samt støtte borgerens mestringsevne i forhold til de problematikker, der opstår som følge af sygdommen, hvorved livskvaliteten bedst muligt kan bevares

Tema 2:

Symptomer på demens og tilstande der kan forveksles med demens

(Fokus på målet: Endvidere kan deltageren udfra et kendskab til symptomer på demens og tilstande, der kan forveksles med demens medvirke i et sundhedsfremmende og forebyggende arbejde f.eks. i forhold til væskemangel, nedtrykthed og forvirringstilstande.)

Forslag til emner:

- Hvad er de almindeligste symptomer på demens?
- Hvordan udvikler symptomerne sig fra begyndende, til middel og svær demens?
- de 5 A'er
  - o Agnosi (forstyrrelser med genkende det sanseindtryk)
  - o Apraksi (forstyrrelser med praktiske færdigheder)
  - o Amnesi (hukommelsesproblemer)
  - o Adfærdsmæssig ændring (ændring i forhold til sædvanlig adfærd)
  - o Afasi (besvær med at udtrykke sig)
- 100 forskellige demens sygdomme, fokus på de 4 mest almindelige:
  - o de mest markante forskelle mellem Alzheimer demens, blodpropdemens, frontallaps demens og Lewy Body demens
- Hvad kan forveksles med demens:
  - o de mange D'er: er det demens, eller?
    - Depression (nedtrykthed)
    - Delir (forvirringstilstande)
    - Droger (bivirkning af medicin m.fl.)
    - Dehydrering (væskemangel)
    - Defekt (mangel sygdomme, f.eks. B12, jern, stofskiftehormon)
    - Druk (alkohol og andet misbrug)

Tidlig opsporing af demens i omsorgsarbejdet

Grundlæggende undervisningsmateriale

Tema 3:

Sundhedsfremmende og forebyggende handlinger

*(Fokus på målet: Endvidere kan deltageren udfra et kendskab til symptomer på demens og tilstande, der kan forveksles med **demens** medvirke i et **sundhedsfremmende og forebyggende** arbejde f.eks. i forhold til væskemangel, nedtrykthed og forvirringstilstande.)*

Forslag til emner:

- Hvordan arbejder jeg sundhedsfremmende og forebyggende?
  - o Kost og væske
  - o Struktur og mening i dagligdagen
  - o Meningsfuld aktivitet, ADL og motion som forebyggelse
  - o Magtfri samvær og netværk
  - o Identitets styrkende samvær
  - o Livshistorier og kulturmæssige forskelle
  - o Integritet og respekten for personligheden

Tema 4:

Samspillet med personen med demens og de pårørende

*(Fokus på målet: Deltageren kan i **samspillet med personen** med demens og de pårørende kommunikere og samarbejde med respekt for personens integritet og livskvalitet.)*

Forslag til emner:

- Hvad forstås ved et godt samspil med borgeren med begyndende demens?
- Hvordan kan jeg handle og finde løsninger i forhold til de daglige problemer?
  - o Vigtigt at se på personligheden, livshistorien, helbredet, hjerneska-den, personens omgivelser (Tom Kitwood)
  - o At arbejde ud fra at vedligeholde eller genopbygge menneskets res-sourcer
  - o Opmærksomhed og nærvær i samværet
  - o Medarbejderens personlige involvering
  - o Fokus på muligheder frem for begrænsninger
  - o Mestring af eget liv ud fra egne værdier
  - o Anerkendelse af den enkeltes værd
  - o Gøre noget sammen med fremfor for personen
  - o Fokus på omgivelsernes betydning

Tidlig opsporing af demens i omsorgsarbejdet

Grundlæggende undervisningsmateriale

- Kommunikation, der har fokus på den enkeltes personlighed, integritet og livskvalitet
  - o Hvordan kan forskellige kommunikationsredskaber anvendes?
  - o f.eks. empati, aktiv lytning, spejling, facilitering, matchning
  - o Fokus på individuelle forskelligheder
- Hvordan kan jeg arbejde indenfor lov om social service, i henhold til omsorg, magt og selvbestemmelse?
  - o Drøftelse af de lovmæssige rammer, der er for omsorgsarbejdet
- Hvordan etablerer jeg et godt samarbejde med de pårørende?
  - o At have medspillere frem for modspillere
  - o At forstå de pårørendes situation
  - o Hvem er de pårørende: mænd, kvinder, unge, gamle osv.

C. Evalueringsfasen

Daglig evaluering og refleksion:

Det vil være en god ide, at hver dag startes med en kort runde om, hvordan den foregående dag er oplevet, og hvad der især har gjort indtryk på deltageren. Herved kan undervisningen løbende evalueres, og evt. justeres. Desuden bliver der en rød tråd og kontinuitet i læringen dag for dag ved, at der laves denne korte refleksionsrunde, hvor hver deltager med få ord beskriver, hvad man har reflekteret over i relation til undervisningen. En sådan refleksionsrunde skal være ukommenteret, og tager ca. 10 – 15 minutter i alt. Det er vigtigt, at alle siger noget, hvorved alle deltagere bekræftes i at deres aktive deltagelse er væsentlig for læringen.

Deltageren afprøver hermed et redskab, der måler ”temperaturen” blandt deltagerne på en hurtig måde, og dette redskab kan også overføres og anvendes i personaledgegruppen der hjemme.

3. Opgaver og undervisningsmaterialer

1.

Jeg kan foreslå, at der arbejdes med cd rom materialet (se litteraturlisten) i mindre grupper. Der er flere historier m.v., som kan være relevante og spændende at arbejde nærmere med.

2.

Gruppearbejde om at inddrage livshistorien i arbejdet:

Tænk på den person med demens, som du har valgt at arbejde med.

Tidlig opsporing af demens i omsorgsarbejdet

Grundlæggende undervisningsmateriale

- - Hvad kender du til hans livshistorie?
- - Hvilke områder kunne du have glæde af, at vide noget mere om?
- - Hvordan udnytter du personens livshistorie i de aktiviteter, der foregår?
- - Hvor og hvordan kan du medvirke til at personens ressourcer bruges mere?

3. Ud fra en af filmene (se litteraturlisten) foreslår jeg, at der fokuseres på de følelsesmæssige påvirkninger, som en begyndende demens sygdom giver både den ramte selv og de pårørende.

- Hvilke følelser er meget almindelige, når en person er usikker på, hvad han fejler?
- Hvordan kan du bedst støtte mennesket med en begyndende demens og dennes pårørende?
- Hvordan kan du støtte de pårørende, så samarbejdet mellem alle parter bliver bedst muligt?

4. Jeg kan foreslå at aktuelle tekster fra de forskellige hjemmesider, anvendes i undervisningen, da der ofte er nye problematikker, der dukker op her og belyses ud fra faglige vinkler. Deltageren kan selv søge viden på kursusstedet på nettet, både som en planlagt aktivitet, og når der opstår et behov i undervisningen.

5. Angående en ½ studiedag forlagt i praksis, kan opgaven formuleres ud fra nedenstående:

- Tænk på din hverdag hos de brugere du kommer hos. Har jeg en bruger med tegn på begyndende demens?
- Hvad får mig til at få denne mistanke?
- Hvilke tegn / symptomer er der?
- Kunne det dreje sig om en anden sygdom?
- Sæt dig til at skrive historien:
  - o Kort beskrivelse af brugeren (anonym)
  - o Besvar spørgsmålene ovenfor.
  - o Hvor længe har det stået på?
  - o Andre relevante oplysninger?

Tag kontakt til demenskoordinatoren i dit område (aftalt på forhånd), og fortæl om de faglige overvejelser og observationer. Ved at være godt forberedt, vil dine svar være så overbevisende og dokumenterede, at demenskoordinatoren ud fra disse kan tage på et vurderingsbesøg.

Hvis det ikke er muligt at tilrettelægge med studiedag, kan samme opgave foregå på kursusstedet, i mindre grupper, og med underviseren som sparringspartner.

Tidlig opsporing af demens i omsorgsarbejdet

Grundlæggende undervisningsmateriale

---

4. Litteraturliste mv.

At mindes sammen – en idébog i omsorgen for mennesker med demens, Errolyn Bruce, Munksgaards Forlag, 2001

Demens, Vejledning for plejepersonale og pårørende, Pjece fra Alzheimer Foreningen

Dement, deprimeret eller bare gammel, Nils Christian Gulmann, Per Torpdahl, Pjece fra Pfizer Danmark, 2003 (www.pfizer.dk)

Demens og aktiviteter i et livshistorisk perspektiv, Mette Søndergaard, System Academic, 2004

Demens, Lær at genantænde livsgnisten, Jane Verity, Udgivet af Dementia Care Australia Pty Ltd www.dementiacareAustralia.com, dansk kontakt Gitte Hornbeck tlf. 39 56 02 02

En revurdering af demens, - personen kommer i første række, Tom Kitwood, Dafolo Forlag, 1999

Forstå demens, Alzheimerforeningen, Lindhardt og Ringhof forlag, 2004

Hvorfor vil Asta ikke i bad? Personlig hygiejne i demensomsorg, Gun Aremyr, Dafolo forlag, 1999

Hvorfor vil ikke Asta spise?, måltiderne i demensomsorgen, Gun Aremyr, Kommuneforlaget, Oslo, 2001

Håndbog i demens, Else Melin, Rolf Bang Olsen, Omsorgsorganisationernes Samråd, 2000

Kirstens dagbog, et liv med Alzheimers demens. Jonas Lautrup, Steen Kabel, Institut for Pensions og Ældrepolitik, Socialministeriet og Formidlingscenter Nord, 2002

Motion og psyke, Jes Gerlach (red.), Kap. 2 og 3, Psykiatri Fondens Forlag, 2005

Omsorg og magt – om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten. Marianne Schjøtt Rohweder, Socialministeriet, udgivet af Styrelsen for Social Service, 2004

Pas godt på min far, Else Stenbuch Yde, Forlaget Zalamanca, 2002 (tlf.97 93 48 59)

Tidlig opsporing af demens i omsorgsarbejdet

Grundlæggende undervisningsmateriale

Praktisk gerontopsykiatri, Nils Christian Gulmann, Hans Reitzels Forlag, 2001

Pårørende om demens, Peter Olesen (red.), Kroghs Forlag, 2003

Skovdagcentret, Eghjorten i Hillerød, Naturens betydning for mennesker med demens i relation til eksisterende forskning, Christine Swane, Hillerød Kommune, 2004 (tlf.48 22 05 30)

Socialpædagogik og demens, det vanskelige omsorgsarbejde, Mette Borresen, Helle Krogh Hansen, Lis-Emma Trangbæk, Styrelsen for social service, 2004

Video:

Nyeste videoer, DVD 'er kan søges på www.alzheimer.dk og www.aeldreviden.dk

Jeg kan foreslå følgende, som relevante:

Alzheimer demens. Når personligheden krakelerer, Alzheimer foreningen, Klinisk film 1999

Demens: Kommunikation og samarbejde, AB – Video, 2000 (kan bestilles hos KKS Develop-ment, tlf. 75 78 21 74)

Minderne har jeg da lov at ha', (Demens og reminiscens, Genoptræningsforløb for at genskabe tabte færdigheder) Betania Film, 2002

Min far: at være pårørende til en demensramt, Ellegaard film, 2003, købes hos Conni Pedersen, Tlf. 62 24 31 20

En ny demensforståelse – at bevare lysten til livet!, Formidlingscenter Nord, Institut for Pensions og ældrepolitik, 2003

Cd – rom:

At leve med demens, Formidlingscenter Nord, 2002

Demens og arbejdsvilkår, EPOS og Formidlingscenter Nord, 2000

Omsorg og magt – men hvordan?, Interaktiv undervisnings dvd – rom, Socialministeriet, udgivet af Styrelsen for Social Service, 2005

Websider:

www.alzheimer.dk (ny viden og svar på spørgsmål)

www.aeldreviden.dk (videnscenter for ældre)

Tidlig opsporing af demens i omsorgsarbejdet

Grundlæggende undervisningsmateriale

---

www.servicestyrelsen.dk (formidling af viden på demensområdet, Styrelsen for Social Service)

www.retsinfo.dk (retsinformation, statens online information)

www.demensnet.dk (information af viden, samt spørgsmål og svar)